

नं० ४८२७

नाम - सप्तशती स्तोत्र पठन विधिः

कृती - ✕

पत्र संख्या - ४ पत्राणि सं० ✕

विषयः - तंत्रम्

सप्तशती श्लोक पठनविधिः

धृ २७

~~धृ २७~~

X

स. प्र.

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॐ मार्कंडेयेन कोष्ठकिं भागुरिं प्रत्युक्तं स्तोत्रं जैमिनिं प्रतिपदि स्तुते मनु
त्रैरुक्तं मार्कंडेयपुराणे तद्यथा मतिव्याचक्षते तत्रादौ व्याख्यासमानस्तोत्रे स्तुत्यमानदेवता
स्वरूपं प्राधानिकरहस्यात्प्रेष्य विशेषेऽक्तं विविच्यदर्शिते तत्रादौ राजः प्रश्नः भगवन्नवतारा
मेवेदिकायास्तपोदिताः पतेषां प्रकृतिं वृत्तं न्यथानं वक्तुमर्हसीति अत्रैतेषामिति निर्धारणे
षष्ठी प्रकृतिं मूलकारणं तत्रोत्तरं सर्वस्याद्या महालक्ष्मीस्त्रिगुणसकलेश्वरी लक्ष्माल
क्षस्वरूपा सा व्याप्य कृत्स्नं व्यवस्थिता तत्र लक्ष्मस्वरूपमाह मातलिं गंगदोलेटं पातु पात्र
च विभ्रती नागं लिङ्गं च योनिं च विभ्रती नृपमूर्धनि तमकां च नवर्णं भातप्रकां च नभूषणं ति
वीजं प्ररंगदो चर्मसीधुपात्रं च विभ्रती नागं लिङ्गं च योनिं च वेणुं विभ्रती सुंदरीति **रुद्रयामले**
अलक्ष्मरूपमाह अतस्तदविलंखेन शरया मासजेजसेति लिङ्गं योनिं च विभ्रतीत्यनेनास्याः पुं
रूपत्वं स्त्रीरूपत्वं च धनितं पतदेवरूपं शेषाः सदा शिवेत्याहुः चैसवावा सुदेवेति शाक्ता म
हालक्ष्मीति लिङ्गं योनिं चेति जलहारी सद्गते शिवमित्यर्थः वेणुमिति रुद्रयामलस्वरसा
त् इयं च महालक्ष्मीः कृत्स्ना प्रथममध्यमोत्तरचरितत्रयदेवता समष्टिरूपा सकलदेवी मा
हात्म्यदेवतेति बोध्यं एषा शोवी चैसवी च सदा शिवांकमारूपा शक्तिरिच्छा रूपं शिवा म
हालक्ष्मीरिति व्याप्ता तादेवी सर्वगुणान्वितेति शिवपुराणात् लक्ष्मीतंत्रे विसृष्टा शक्तिरूपया ल

द्वयाशक्तं प्रति कालादीनां सावतारभेदतोक्तेषु एतच्च सार्वत्स्ये पर्यवस्यति मायाविशि
ष्टेषु द्वेषस्तदप्रधानतत्त्वस्य ततो गुणत्रयविभागेनाह सूर्यस्तदाविलोकोकं विलोक्य परमेषु
री बभाररूपमपरंतमसाकेवलेन हि अत्र तमसः प्राधान्यमाश्रित्य केवलेनेत्युक्तिः त
द्वयमाह साभिन्नो जनसंकाशादंष्ट्रां कितवरानना विष्णुललोचनानारीवभूतनुम
थ्यमा एवमुपात्र २ शिरः १ एवैते परलेकतचतुर्भुजा कवेयद्धारसुरसाविश्राणा
दिशिरः सृजं सर्पमयीशिरः स्वजमित्यर्थः मूर्ध्नि सर्पसदृशान् सृजं वै संदरीतदे
तियामलोकैः अस्मारूपेण तामसी तमस्का तदेव मोहजनकतोपपत्तये ज्ञानक
लात्प्रवप्रदशीतेन दृश्यति साप्रोवाच महालक्ष्मी तामसी प्रमदोत्तमा नाम कर्मच
मेमा तर्द्धादितभ्यं नमोनम इति महालक्ष्मीरपरं रूपं बभारेत्यनेन हि मूलशक्तेरस्या
आभेदो धन्यते ततो महालक्ष्मीराह महामाया महाकाली महामारीक्षपाहवा निद्रा
हस्ता वै कवीरा कालरात्रिर्दुरत्या इमानि त्विनामानि प्रतिपाद्यानि कर्मभिरिति इमं ह
द्रुतयेव वदति ततः तामित्युक्ता महालक्ष्मीः स्वरूपमपरं रूपं सत्तात्वेनातिशुद्धेन
गुणेनेदं प्रभेदयो चतुर्भुजा तु सानारीश्वेतपर्वतसन्निभा प्रक्षालांबुजधरा वीणा पु
स्तकधारिणी सा बभूव वरानारीनामात्यस्येव सा ददौ अस्याः सन्नप्रधानतंदरीषि

स. श.

२

ज्ञानकलातिरोभावाभावोनामादिप्रज्ञाभावेनदर्शितः महाविद्यामहावाणीभार
तीवाक्सरस्वती आर्यावाक्तीकामधेनुवेदगभीचधीप्रवरी इमांविस्तरित्येते एवेतरूपय
रत्नेनापिविष्णोः स्मरणेन अत्रतमः सत्ययोः प्रविभावोक्त्या महालक्ष्मीरेवस्वयंरजः प्र
धान्येनस्थितेत्पुक्तंभवति इमांवल्लेत्पत्ये अलक्ष्मरूपं च सर्वमूलं च तर्धवेदितव्यं आसौच
मूलशक्त्याः भेदउक्त एव परस्परमपितदभिन्नाभिन्नस्पतदभिन्नतमिति न्यायेन बोध्यः
स्वस्वरूपोऽशोऽनाहतज्ञानत्वादासौ तदभेदज्ञानमपि एवास्ति स्वापिकन्याएव तत्समा
नकक्षपुरुषांतरानुक्तेः सर्वासांस्त्रीपुरुषोभयरूपताच अथोवाचमहालक्ष्मीमहा
कालीसरस्वतीपुवांजनयतोदेव्योमिश्रुनेस्वानुरूपतः इदमाज्ञादानं संमतिरूपं बोद्धव्यं
इत्युक्तातेमहालक्ष्मीः ससर्जमिश्रुनेस्वयं हिरण्यगर्भोरुचिरोस्त्रीपुंसौकमलासने
अस्मान्नियेविरिंच्येति पातरित्याह तं नरं श्रीपद्मेकमलैलक्ष्मीत्याह माता च तं स्त्रिये
अत्रमात्तु ततः प्रादुर्भावमात्रेण महाकालीभारतीचमिश्रुनेस्सजतः सह नीलकं
ठंरक्तं

वैरक्तवाङ्मैवेतांगं चंद्रशेखरं जनयामास पुरुषं महाकालीसितोस्त्रि
यं सरुद्रः शंकरस्याहः कपर्दीचत्रिलोचनः त्रयीविद्याकामधेनुः सा
स्त्रीभाषाक्षराक्षरा सरस्वतीस्त्रियंगोरीकृष्णचपुरुषं नृप जनयामास नामा

२

नितयोरपि वदामि ते विस्रः कृष्णोष्णीकेशो वासुदेवो जनार्दनः उमागौरी सती चंडी सन्दरी
सुभगा कृष्ण पर्वयुवतयः सद्यः पुरुषत्वं प्रपेदिरे केवलपुरुषत्वमपीत्यर्थः पत्ताचन सर्ववे
द्यास्तक्रियाचन सर्ववेद्येत्याह चक्षुष्मंतो न पश्यंति पश्यंति सा न चक्षुष इति ज्ञानेवंतश्च
पश्यंति ते तरेतदि दुर्बुधा इति पाठांतरं ततः ब्रह्मणे प्रददौ पत्नी महा लक्ष्मीं त्वेपत्रयी रु
द्राय गौरी परदेवा वासुदेवाय च श्रियं तत्र स्व स्वपत्या सहिता लोके कमेणा ब्रह्मास्तस्य धिका
रे विस्रश्च पाशनाधिकारं रुद्रः संहाराधिकारं कृतवानित्यप्येवमुक्तं इयं त्रयी महा काली
जन्यत्वात् कर्मतस्तमो मयी सितोस्त्रियमित्युक्ते रूपतः सत्वमयी पर्वचतमः सत्वयोला
स्यासाम्यं ब्रह्माचमहा लक्ष्मीजन्यत्वाद्भिरण्यगर्भा वित्युक्ते च रूपतः कर्मतश्च रजोमय इति
तत्र रजो द्वैगुण्यं विस्रः सरस्वतीजन्यत्वात् सत्विकः कर्मतः कृष्णोष्णीकेशो वित्युक्तेः रूपतस्त
मोमय इति तत्र सत्वतमसोः समता लक्ष्मीस्तु ब्रह्मसहिगुण रजोगुणा रुद्रो महाका
ली जन्यत्वात् कर्मतस्तमो मयः प्रवेतो गमित्युक्तेः रूपतः सत्वमय इति तत्र सत्वतमसोः
साम्यं गौरी त सरस्वतीजन्यत्वाद्गौरीमित्युक्ते च कर्मतो रूपतश्च सत्वमपीति सत्वद्वैगुण्यं
तत्र अतएव तत्तद्गुणानुरूपं सृष्ट्यादिकर्मतेषां पर्वचब्रह्मविशवोः स्त्रीपुंसमिथुने

स-प्र-
६

मिलित्वा गुणत्रयमपि शिवमिष्टुनेतसत्त्रिगुणं एकगुणं तमः रजसः सर्वथाऽभावइतितत्त्वं
पतेप्रमथाब्रह्मादयः तदग्रेब्रह्मणो विसृर्विलोच्चब्रह्मेतिब्रह्मपारा विलोर्व्रह्माब्रह्मणो विसृ रि।
तिविसृपारा रुद्रात् रुद्रस्तस्मात्पुनारुद्रइतिरुद्रपारा सरस्वतीः कालीकालीतः सरस्वती
तिसरस्वतीपारा लक्ष्म्यालक्ष्मीस्ततो लक्ष्मीरितिलक्ष्मीपारा सर्वत्रापिगौरीकेशवलक्ष्मी
ब्रह्मणो सरस्वतीशंकरोचेति सद्गौ सर्वत्रब्रह्मणः सरस्वती विलो लक्ष्मीः शिवस्पर्गो रीपत्नी
त्योत्सर्गिकीरीतिः सर्वेषां रूपकर्मणि मूलवदेव देव कदाचित्कल्पभेदेन कदाचित्कल्पभेदेन
स्यान्भेदेन चालक्ष्मीतः काली सरस्वतीः सरस्वतीः सकाशादितरेकात्पाः सकाशादि
तरे विलोर्व्रह्मरुद्रो ब्रह्मणो रुद्राद्ब्रह्म विसृ इत्यपि सेच्छादिवशादिति नानाना प्रकारपुरा।
णादि स्थल स्थिकमेकस्मिदि स्थः पते सर्वेपि सर्वज्ञतादिशक्तिः मितः तत्तदधिकार

भेयत्वात्किंचिदज्ञतादिव्यवहारोपि स्वस्वार्थब्रह्मादिनियम्यता च पवंयेजीवाः उपासनादि
कर्मणा तत्तत्सौ के सारूप्ये प्राप्तास्ते तत्तत्सौ की य ब्रह्मवा स देवादिभिः समानाकारता ब्रह्मा
दिसे ज्ञाभा ज्ञा जी य प च एषा मपि कर्म न रूपतत्तदधिकारभाक्त्वं एषां सर्वेषां मूलाभेदेन तद
भेदस्य सत्तेन स्वात्मोच्चावरणहीनतया तैर्ज्ञानेन च सार्कस्य नस्तुतिर्न विरुद्धा अतएव दे
वीपुराणे पदेस्त्रिभिर्बलिर्वैद्यो वागादिविपदाथवा उत्पत्तिस्थितिनाशोपु रजादिविगुणाथ
वेति विगुणाथवेति विगुणापदनिरुक्तिर्दर्शिता अहं सर्वमिदं भूतं त्वं च देवि न संशयः त
यामया च देवेषां श्रोतव्यो तमिदं जगदिति तत्रैव देवी प्रतिप्रतिवचनाच्च अतएव महात्म्यमहा
लक्ष्म्यादिजन्यब्रह्मादीनामेवोडसहस्रतद्भेदकतत्पा लकतादीनि प्राधानिकारहस्ये
उक्तानि ति बोध्यं स्वया सहसंभ्रयविरिंचोडमजीजनत् विभेदभगवान् रूद्रस्तद्वैर्या स
हवीर्यनिति मुंडमप्येतसकलंप्रणिजातमभूततः तत्सर्वं पालक्ष्म्या सहजनार्हूनः संज
हारजगत्सर्वं महागौर्या महेश्वरः पंचराचरं सर्वमहालक्ष्म्या अभूत्स्वरश्च त्वं च समुत्प
न्नो ब्रह्मा देवाश्च सर्वतइतियामलै पंचवृथिवीतताधिष्ठातृभूतहरेर्योगनिद्रासंपादि
काया अपिमहाकाया अपिमहाकात्या मूलशक्त्यभेदादेव तया सृज्यते सर्वं साविद्या
परमासक्तैरित्यादिना क्रियमाणं सार्कस्य नस्तुतिर्न विरुद्धा पंचजडान्तिकायाः प्रकृते

स.श.
५

श्वेतनरूपायाश्चिच्छक्तेश्चाधिष्ठात्रधिष्ठेययोरभेदं मन्त्रायोगनिद्राजगत्पते सैषाप्रसन्नावरदा
इत्यादिनातत्रतत्रजचितोः समानाधिकरणं अत्रमूलभूतजडशक्तेर्महामायाकुंडलिनीत्या
दिशब्देर्व्यवक्रियमाणयाः अधिष्ठात्रीचिह्नकिरपितदभेदान्महामायादिसंज्ञाभाक् तथा
चकौर्ममायावाक् नमेनारायणदेवोविद्यतेदिविद्यारतः तन्मयोहंपरं ब्रह्मसविस्सुः पर
मेश्वरइति पवेतमोमयीकालीसंज्ञाशक्तिरपि निद्रामोहादिभिः पुरुषज्ञानवरकलात्मा
यामहामायेत्युच्यते मूलशक्ताभेदाच्च साचेयंशक्तिः शक्तिमताधिष्ठितैवोपास्या अत्रश
क्त्यशक्तिप्रत्याश्रयतेपिकार्योत्पन्नौशक्तेरेवप्राधान्यतमः शक्तिरुपास्येतिव्यवहारस्य
नानुपपत्तिः पवंमुक्तिदात्तत्तसर्वोश्रयत्वादिव्यवहारोपिसमंजसः उपास्यत्वंमहाकाल्या
दिद्वारामूलशक्तेरेवेतिसर्वंसमंजसं अन्यच्चतत्रतत्रवक्ष्यामः अस्मत्तोत्रस्पृशपोद्धारोक्तीलने
त्रयोदशाध्यायेपठित्वाप्रथमंपठेत् ततोद्वादशादितीयौ ततपकादशात्तृतीयावितिक्रमेणप
ठेत्सप्तमद्विरितिष्टापोद्धारः प्रथममध्यमचरित्रेपठित्वाततः प्रथमतृतीयेपठेदित्युक्तीलन
मितिक्वचिदुच्यते कैरक्तसोप्रदायनाम्नातत्रमूलंमृग्यं अथप्रसंगात्तोत्रपाठविधिः तत्रवारा
हीतंत्रे आधारेस्थापयित्वातपस्तकंवाचयेत्ततः दक्षसंस्थापनादेविभवेदर्यफलंयतः पावत्र
सूर्यतेध्यायस्तावत्रविरमेत्यठत् यदिप्रमादादध्यायेविरामोभवतिप्रिये पुनरध्यायमरभ्यपठेत्

५

विमर्शः अनुकमात्पठेद्विविधः कं पादिकं तज्जेत् तथा न्यत्र प्रणवं पूर्वमच्चार्य स्तोत्रं वा सं
दिता पठेत् अनेच प्रणवदद्यादित्युवाचादिप्ररुषः नमानसं पठेत् स्तोत्रं वाचिकं तत्र प्रशस्यते
यत्तु कोस्तके शानैस्तु जाप्यमानेस्मिन् स्तोत्रे संपूर्णरुच्यै रिति तत्पुञ्जैः पाठनिषेधकं तरानि
षेधकं च पुस्तकैवाचने शस्ते सदस्वादधिकं यदि ततो न्यूनस्य तत्र भवेद्वाचनं पुस्तकं विना वि
नापीत्यर्थः ऋषिच्छ्रुदों गे विन्यस्य पठेत् स्तोत्रं सदस्वादधिकं यदि ततो न्यूनस्य तत्र भवेद्वाचने
पुस्तकं विना विनापीत्यर्थं ऋषिच्छ्रुदों गे विन्यस्य पठेत् स्तोत्रं समाहितः स्तोत्रे न दृश्यते यत्र
प्रणवं न्यासमाचरेत् भीष्मपर्वणि योगीता सा प्रशस्ता कलौ पुगे विलोः सदस्वनामाख्यं
स्तोत्रं पापप्रणशानं गजेन्द्रमोक्षणं वैवतथा कारुणिकस्तवः नारसिंहं तथा स्तोत्रं स्तोत्रं
श्रीरामसंज्ञकं देव्याः सप्तशती स्तोत्रं तथा नामसदस्वकं श्लोकाष्टकं नैलकंठं शौवं नामस
दस्वकं विपरायाः प्रसादाख्यं सूर्यसलवराजकं पैत्रोरुचिस्तवो यश्च इंद्राक्षी स्तोत्रमेव च
वैष्णवं वमहा लक्ष्मी स्तोत्रं मिंद्रेण भाषितं भार्गवाख्येन रामेण प्रशस्तान्यन्यानि कारणात्
अनेन गीता सप्तशतीनां शणपाभापवत् भवते शुद्धेनावलचित्तेन पठितव्यं प्रयत्नतः न
स्वयं लिखितं स्तोत्रं नाब्राह्मणालिपिं पठेत् न च स्वयं कृतं स्तोत्रं तथा न्येन च यत्कृतं यतः क
लौ प्रशंसति मुनिभिर्भाषितं तु यत् कीलकं येन अष्टम्यां वाच तर्द शणैकसायां तस

स.श.

५

५

माहितः ददाति प्रतिगृह्णाति नामयेषा प्रसीदति इत्यं रूपेण लकीलेन महादेवेन कीर्तयि
ति समशती स्तोत्रेण शिवशेषपतदुद्धारायुक्तो वैष्णविकैरहस्ये ततः कृतान्तलिभूतास्त
वीतचरितैरिमैः एकेन वामपथमेन नैकेनेतरयोरिह चरितार्थं न जपेज्जपनखिद्रम
वाभ्यां स्तोत्रमंत्रैस्तु वीतानां यदि वा जगदंबिकामिति अगस्त्यं कौलकं चोदीजपित्वा
कवचं पठेत् जपेत्समशती पञ्चाक्षरं पञ्चविंशति इति क्वचिद्दृश्यते तत्रापि मूलं
इति स्तोत्रपठनविधिः ॥ ॥

नं. ४४२०